

Fragments d'una realitat malalta

2007-11-30 12:00:47

Quim Monzó

Mil cretins

Quaderns Crema, Barcelona, 2007

Una apreciació personal; o siga, un comentari que probablement no hauria d'encapçalar un text d'aquestes característiques: vam llegir els primers reculls de relats de Monzó a mesura que es van publicar, i l'admiració incondicional de l'inici va anar transmutant-se –sobretot a partir d'*El perquè de tot plegat*– en un altre sentiment més difícil de delimitar. Una sensació contradictòria, que voldria explicar com, a mesura que l'autor barceloní anava depurant de manera evident la tècnica com a contista, la seua literatura s'anava allunyant dels nostres interessos com a lector. A major perfecció formal –podríem dir-ne– major fredor i, en conseqüència, menor capacitat d'emoció, de contacte sentimental amb aquells personatges i les seues anècdotes vitals.

Mil cretins en torna a ser una mostra, delimitada –però– d'una manera molt precisa en les dues parts en què l'autor ha dividit aquest nou recull de contes. Una primera part simplement genial, la plasmació literària del que s'intueix una evolució personal –vital– lògica, i un colofó de l'obra que l'autor ha anat desplegant; amb uns textos que opten molt més pels sentiments en detriment de la ironia, amb un to en què la malenconia ben sovint s'igualava amb l'humor. I una segona més discreta, des del nostre punt de vista: excessivament fragmentària i anecdòtica, de textos molt breus, amb més distància respecte de les situacions objecte de la seua mirada, amb menys implicació, tot i que formalment impecable.

El conjunt ens mostra el Monzó de sempre, capaç de la dissecció social més precisa, el que narra l'ambigüïtat i la desorientació, el de l'humor negre, el que compon contes que funcionen com uns punts suspensius d'aparença –només aparença– innocent. El Monzó, en definitiva, que retrata la vida i les seues contingències, amb la prosa afilada d'algú que en domina els recursos i amb la mirada incisiva del fotògraf expert. Però també el Monzó que n'obté, de tot plegat, una col·lecció d'imatges sovint gèlides. Potser és que la vida és això, i l'autor no vol trair-ne el sabor amarg en aquests contes; però és justament aquest minimalisme algunes vegades asèptic i altres anecdòtic que mostren alguns dels seus contes –en *Mil cretins*, insistim, concentrats en la segona part del llibre– allò que els dota, en part, d'una certa lleugeresa.

Siga quina siga, en qualsevol cas, la causa d'aquesta dualitat tan marcada, és realment suggeridor pensar que el Monzó que ens espera els propers anys és el d'aquests set contes més extensos que conformen el centenar i escaig de pàgines de la primera part de *Mil cretins*. Uns textos que ens mostren un autor que sembla evolucionar temàticament al ritme que li marca el pas dels anys, el pas de la vida i el canvi de paisatge i d'interessos al seu voltant. La vinculació de la maduresa creativa a la maduresa vital, que hi comporta la presència recurrent de la vellesa i de la mort, la degradació física, les malalties terminals, els geriàtrics com a paisatges de fons, la caducitat de les relacions personals: tristesa, en definitiva, i un color bastant més gris que en obres anteriors. Hi ha també l'humor, sí, com un contrapunt necessari i complementari: però és un humor d'aquells en què el somriure acaba per quedar glaçat a la cara. Uns contes que es mostren més disposats a commoure el lector amb una galeria de personatges i

Pere Calonge • Ex-Libris

<http://www.perecalonge.com/exlibris/>

de situacions que es mouen al voltant d'elements comuns, que es troben units per uns pocs fils conductors.

Tanmateix, el fet –estrany a l'obra anterior de l'autor– que el recull es trobe dividit en dues parts no deixa de ser simptomàtic; i, lluny d'exercir una funció merament decorativa, es correspon amb un tall bastant rotund, que el lector nota ben aviat. Especialment després d'una primera part com l'esmentada: la segona –tant per la forma com pel contingut– sap a poc, com un trencaclosques fet d'una dotzena de fragments minúsculs i impossibles de combinar, que abandona aquell nucli temàtic per obrir-ne tot un ventall a penes si apuntats. Amb algunes peces que formalment funcionen com autèntics mecanismes de rellotgeria –“Qualsevol temps passat”, o “Xiatsu”, per exemple– però que tornen a referir-se a l'anècdota en compte de fer-ho a la categoria. En qualsevol cas, un recull més que recomanable en conjunt; per si mateix, i pel que sembla apuntar de l'hipotètic rumb futur de la literatura de Monzó. Però és que només la primera part ja en justifica plenament la lectura.